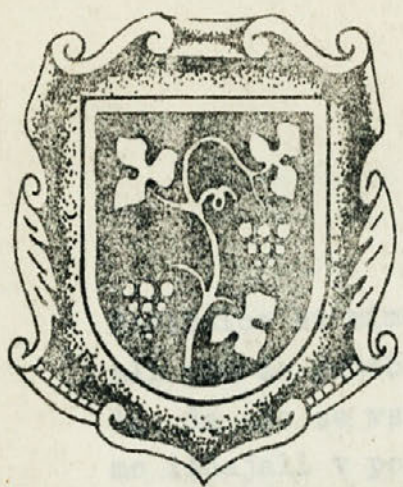
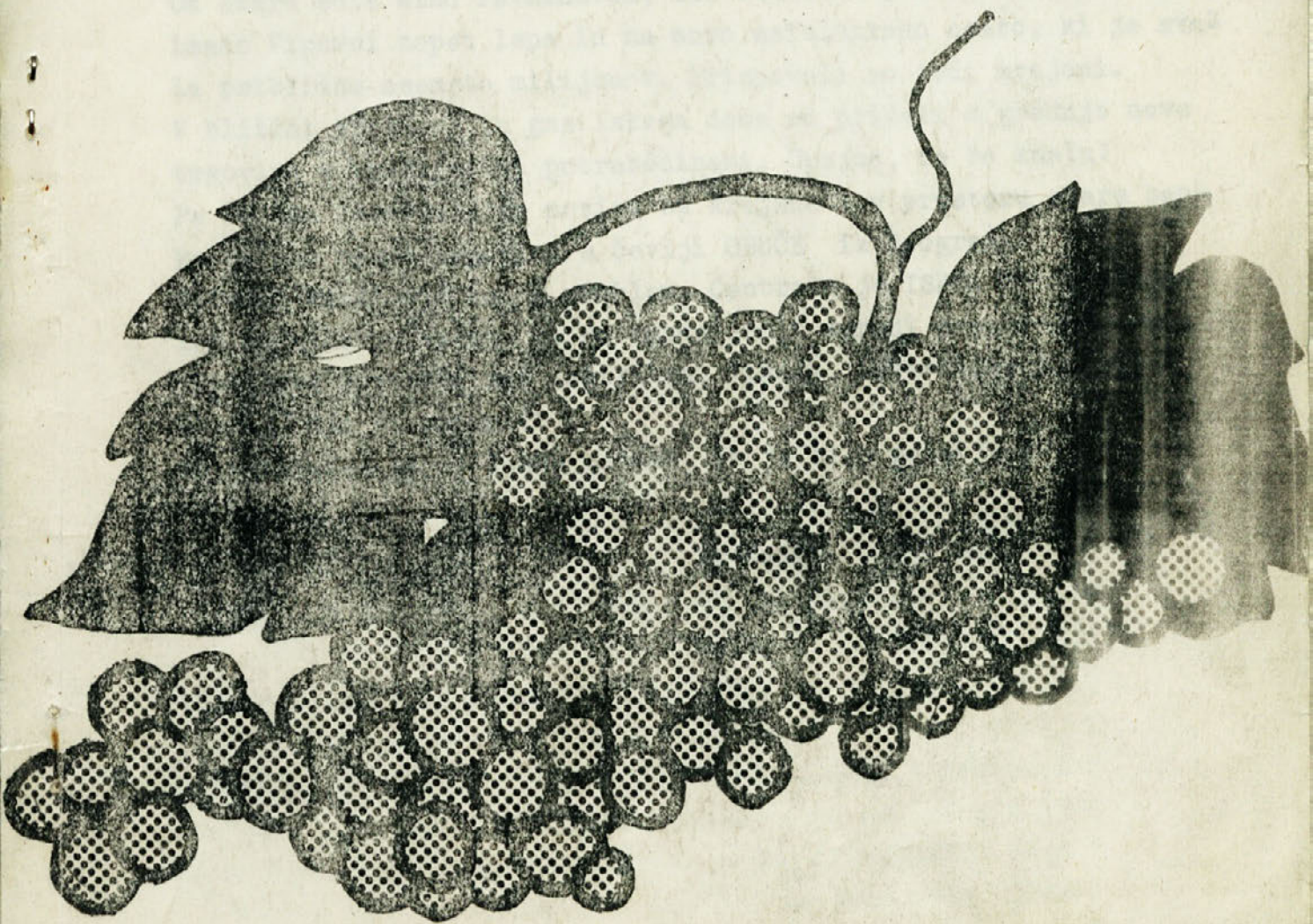
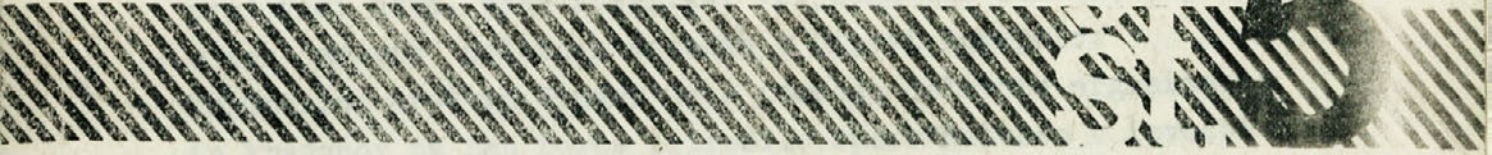

KNJIŽNICA VIPAVA

Vipavski glas

5

September 86

Počitnice so mimo, šolarji že resno delajo, pa tudi mi odrasli smo že pozabili na modro morje in vroče sonce. Važno je le, da smo se vsi pošteno odpočili. Tudi Vipavskega glasu nismo izdajali v poletnih mesecih. No, zdaj pa je tu september in pred vami nova, peta številka. Verjetno vas zanima, kaj se je v teh "mrtvih" poletnih mesecih v Vipavi dogajalo.

Turistično društvo Vipava je s pomočjo delovnih organizacij in krajanov na Dan borca priredilo opero Nabucco v izvedbi Ljubljanske opere. Upamo, da ste si predstavo ogledali vsi Vipavci in da vam je bilo všeč. Še danes, dva meseca po predstavi, slišiš koga, ki reče: "Ti si pa res upajo!"

Od stare šole mimo Pavzinovih, med Tomaževo gostilno in cerkvijo, imamo Vipavci zopet lepo in na novo asfaltirano cesto, ki je stala približno osemsto milijonov. Prispevali so tudi krajan.

V bližini mlekarne in gasilskega doma so pričeli z gradnjo nove trgovine s kmetijskimi potrebščinami. Upajmo, da bo kmalu!

Pa še ena razveseljiva novica za krajan: v prostoru stare banke se nam obeta trgovina s čevlji OBUČE iz Beograda.

Telefon. Vroči ali večni problem. Centralo je ISKRA že izročila. 100 številka pa vseeno ne bo razdeljenih zaradi preobremenitve kabeljske povezave med centralami Vipava, Ajdovščina in Nova Gorica. Kdo bi razumel?

Za zaključek pa le lahko rečemo, da je bilo poletje aktivno.

Urednica

N e k a j p o d a t k o v o V i p a v i - 4. del

ŽIVLJENJE V SREDNJEVEŠKI VIPAVI

Ko so bili lastniki Vipave oglejski patriarhi (v 13. stoletju) in Hahshuržani (v 14. stoletju) so dali stari grad in zemljo v fevd zaslužnim bojevnikom, imenovali so se "vipavski gospodje". Ti so neusmiljeno izterjevali od svojih podložnikov dajatve v pridelkih in zahtevali, da opravljajo tlako (delo na gospodovem posestvu). Podložnike so nadzorovali valpti. Grad je imel oskrbnika, ki je skrbel, da so podložniki dajali predpisane dajatve in opravljali tlako.

France Bevk je takole opisal razmere v vipavskem gradu v 15. stoletju:

"Strah vipavskih podložnikov je bil oskrbnik Pagano de Piperna - sin neke plemiške hčere iz Furlanije. Ob rojstvu je bil slaboten, na hrbtu pa je nosil breme : grbo. Obraz mu je bil grd in starikov . Bil pa je tudi krut. Nekega furlanskega kmeta, ki se ni mogel braniti, je nataknil na meč, zato so ga poslali na devinski grad, od tam pa v Vipavo.

Vipavski gospodje so bistro spoznali, da je Pagano de Piperna rojen za oskrbnika. Grad je oskrboval v veselje svojih gospodarjev in v strah njihovih podložnikov. Niti solida davka ni ostalo neizterjanega, niti zrnca žita ni na grofovo škodo ostalo po vaseh. V dneh, ko gospodov ni bilo v gradu, je imel popolno oblast. Ječe so se polnile.

Ena izmed grajskih ječ je ležala pod zemeljsko površino tako globoko, da je stala v njej voda kot v vodnjaku. Nad vodo je bila razpeta železna mreža, ki je nudila jetnikom trdo ležišče. Okrogle, surovo zidane stene so oklepale nesrečnika s svojim hladom in vlago. Voda je prišla včasih tako visoko, da je jetnike zadušilo, če niso preje umrli. V ječo ni prihajal noben žarek sončne svetlobe. Če so bili jetniki v posebni milosti, so jim spuščali skozi linico hrano in vodo. Neredko pa so nalašč pozabili nanje."

Življenje podložnikov je bilo zelo revno. Kmečka hiša je navadno imela le en prostor, ki je služil z odprtim ognjiščem za kuhinjo in spalni prostor, pa celo za manjše živali. Šele v 15. stoletju so razdelili notranjščino na kuhinjo in sobo ali izbo.

Leta 1476 se Vipava prvič omenja kot trg.

V letih 1476 - 1478 so tudi Vipavo pustošili Turki, ki so prodirali po Vipavski dolini proti Benečanom in na Koroško. Kresovi na vrhovih gora - stražni ognji - so naznanjali njihov prihod. Ljudje so iz doline z živino in ptroki bežali v gozdove. Lesene in slamnate strehe njihovih domov pa so postale turški kresovi.

Kmalu po odhodu Turkov se je pojavila bolezen kuga, ki pa se ji ni bilo mogoče skriti v gozdove. Izbrala je ljudi po svoji volji in le redki hiši se je ognila.

V času kmečkih uporov so se tudi vipavski kmetje uprli. Ohranjeni so podatki, da je leta 1655 grofica Marija Lanthieri prosila za vojaško pomoč, da je ukrotila uporne kmete.

Viri: France Devk: Stražni ognji

Bogo Grafenauer: Zgodovina slovenskega naroda. 1956.

VIPAVCI!

ČE VAS KAJ TEŽI PIŠITE NAM!

NABIRALNIK VISI PRED VHODOM

V KRAJEVNO SKUPNOST!

OB 20- LETNICI ZAVODA "JANKA PREMRLA VOJKA"

Zavod za usposabljanje invalidnih otrok "Janka Premrla Vojka" deluje v Vipavi že polnih 20 let. Z delom je začel 1965. leta v adaptiranih prostorih bivše bolnišnice. V zavodu se usposabljaajo invalidni otroci iz območja SR Slovenije. Večina otrok je težko invalidnih, vezanih na invalidski voziček in ortopedska pomagala.

Začetek je bil težak za vse: otroke, ki so se morali ločiti od staršev, delavce, ki so morali pričeti z delom brez izkušenj v delu s tako težko prizadetimi otroki in krajanë, ki so morali naenkrat sprejeti toliko invalidov v svojo sredo.

Začeli smo s 56 otroki in z 39 stalnimi delavci. V začetnih težavah so nam pomagali fizioterapevti iz Bolnišnice za predšolske otroke v Stari gori in učitelji iz Osnovne šole Vipava. Število otrok je naraščalo iz leta v leto, pridobivali smo strokovne delavce in naši delavci so se izobraževali ob delu. Danes imamo 90 gojencev, imeli pa smo jih že 104. Zaradi integracije v domače okolje in večjih kapacitet po Sloveniji, se zadnja leta opaža rahel upad dotoka otrok. Kljub temu planiramo še naprej 10⁰ otrok in dodatne oblike usposabljanja. Kot nove oblike usposabljanja predvidevamo eksterne usposabljanje, usposabljanje v nujnih primerih in začeli smo z mobilno službo, t.j. nudenje strokovne pomoči otroku, družini in strokovnim delavcem, ki obravnavajo otroka ali mladostnika s cerebralno prizadetostjo. Prav tako nam je praksa pokazala, da moramo nuditi še več pomoči pri zaposlovanju in vključevanju mladostnikov v življenje in delo izven zavoda. Pripravljeni smo organizirati tudi ambulantno obravnavo otrok z možganskimi okvarami, če bi se pokazala potreba in bi se za to odločili pristojni organi.

Strokovno smo sposobni in pripravljeni uresničiti zastavljene cilje.

Z leti je tudi kolektiv raste, pridobival izkušnje in se strokovno usposobil. Danes imamo 70 stalnih delavcev. Od tega je 44 strokovnih delavcev, med katerimi so 4 z visoko strokovno izobrazbo. Delavci se strokovno izpopolnjujejo na seminarjih, predavanjih, strokovnih posvetih. Otrok s cerebralno prizadetostjo je otrok z več motnjami, ki se med seboj prepletajo in zato obravnava takega invalida zahteva strokovno bogatega človeka. Poleg strokovnosti mora delavec imeti tudi smisel za delo z invalidi, predvsem jih mora imeti rad. Ob strokovni obravnavi mora otroku nuditi čustveno toplino, dajati občutek varnosti in mu nadomestiti starše.

Prav zaradi tega momenta smo zelo pozorni na vzdrževanje čustvenih vezi s starši. Ohranjamo jih s tem, da ne omejujemo obiskov, odhodov domov, informacije dobijo starši kadar želijo, dvakrat letno imamo zbor staršev, roditeljske sestanke in šolo za starše. S šolo za starše želimo stršem prvčkov prikazati naše delo z otrokom in jih usposobiti za konkretno delo v času počitnic.

Da, tudi naši otroci imajo počitnice in pouka proste dneve po šolskem koledarju, ki je enak za nas kot za ostale osnovne šole. Torej več prostih dni imajo za novemberske, novoletne in majske praznike. Tedaj jih gre večina domov. Vsi gredo iz zavoda za zimske in letne počitnice. Seveda je nega in oskrba takega invalida v domači oskrbi zelo zahtevna in marsikatera družina se znajde v težavah. Za pomoč v takih in podobnih stiskah družin imamo organizirano socialno službo.

Starši imajo tudi možnost vplivanja na delo in poslovanje zavoda preko sveta staršev in predstavnikov v delavskem svetu.

Proces usposabljanja zajema osnovno šolo s prilagojenim predmetnikom in učnim načrtom, domsko vzgojo,

oskrbo s posebno nego in posebne terapije: logopedijo, fizioterapijo in delavno terapijo. V delo vključujemo tudi zdravnike specialiste kot zunanje sodelavce.

V osnovni šoli delajo učenci po predpisanem učnem načrtu in predmetniku za lažje duševno prizadete, vendar ga moramo še prilagoditi invalidnosti učencev.

Vsebinsko se s poukom tesno povezujejo interesne dejavnosti. Vsi učenci ne morejo sodelovati v interesnih dejavnostih, ker jim invalidnost to onemogoča. Nekateri pa so vključeni v več interesnih dejavnosti. Naš cilj je, da bi vsak učenec sodeloval vsaj v eni. Sedaj imamo v zavodu organizirane naslednje interesne dejavnosti:

pevski zbor, dramsko recitacijski krožek, novinarsko dopisniški krožek, likovni krožek, plesno ritmični, vrtnarski, prometni, vokalno instrumentalni, požarno varnostni in lutkovni krožek.

Preko interesnih delavnosti se učenci vključujejo v dogajanje v okolju. Ob praznovanjih pripravimo proslave v zavodu, skupaj z učenci Osnovne šole "Drago Bajc" Vipava sodelujemo na proslavah v krajevni skupnosti. Povezujemo se še z ostalimi osnovnimi šolami v občini in preko občinskih meja. Prijateljske odnose imamo z Osnovno šolo Šempas in z Osnovno šolo v Črnam vrhu. Izdajamo glasilo "Studenček" in sestavke naših učencev lahko zasledite tudi v javnih občilih: Primorskih novicah, Nedeljskem dnevniku, Našem zborniku, Cicibanu in drugih.

Kot sami radi prepevajo, recitirajo, nastopajo, gredo na razna srečanja, tako so zelo veseli obiskov in teh nimamo malo. Obiskujejo nas učenci osnovnih šol, srednjih šol, mladinci osnovnih organizacij ZSMS, strokovna in druga društva, delavci sorodnih ustanov, predstavniki OZD, pripadniki JLA in drugi.

Nazadnje naj še potožimo, da delamo v pretesnih in nefunkcionalnih prostorih. Pouk in vsa dejavnost zavoda se izvaja v dveh izmenah oz. oskrba in nega kar v treh, in to ob delavnikih, nedeljah in praznikih. Delo vseh delavcev se medsebojno prepleta. Učenci in delavci smo poveza-

ni, med nami ni barrier in to nam daje občutek družinskega življenja. Gotovo je to tudi eden od momentov, da kljub težkim pogojem dela mnogi vztrajamo v zavodu leta in leta. Ob praznovanju 20-letnice, septembra 1985 je bilo 9 delavcev, ki so dobili za svojo 20-letno zvestobo zavodu posebna priznanja.

Že desetletja upamo na boljše čase, boljše delavne in življenjske pogoje. Planiramo dograditev domskih kapacitet in popolno adaptacijo obstoječe zgradbe z ustrežno opremo. V ta namen imamo že pripravljeno idejno zasnovo in v izdelavi je glavni projekt. Investicijo bo financirala Izobraževalna skupnost Slovenije iz sredstev prispevka za obnovo organizacij za usposabljanje v SR Sloveniji. Začetek gradnje pričakujemo že v tem letu. S predvideno izboljšavo prostorskih pogojev bo družba izpolnila dolgoletno obljubo otrokom z možganskimi okvarami in delavcem, ki delamo z njimi.

V novih prostorskih pogojih bomo v delo lahko vnašali najsoodobnejše metode dela in najsoodobnejše pripomočke za delo, kar vse bo pripomoglo k doseganju še boljših rezultatov.

Vipava, 8. 4. 1986

Vera Nardin

ZAZELJENO! ZAZELJENO! ZAZELJEN

POTREBUJEMO FINANČNO POMOČ ZA NAKUP PAPIRJA, ZA VAŠ VIPAVSKI GLAS.

VSE, KI BODO PRISPEVALI, BOMO OBJAVILI V NASLEDNJI STEVILKI.

SIGISMUND HERBERSTEIN (1486 - 1566)

Letos avgusta bo minilo 500 let od rojstvanašega rojaka, Vipavca Sigismunda Žige Herbersteina.

Herberstein zavzema ugledno mesto med zanimivimi in uglednimi osebnostmi 16. stoletja. Dolga leta, večino svojega življenja, je bil v diplomatski službi nemških cesarjev. Ohiskal je razne evropske dvore in osebno poznal dosti takratnih evropskih vladarjev. Bil je zelo izobražen, znal je precej jezikov in emel je izreden opazovalni dar, kar mu je omogočilo, da je o deželah, po katerih je potoval, izvedel več kot kdo drug. Pri svojih gospodarjih je užival velik ugled in celo prijateljsko naklonjenost.

Žiga Herberstein se je rodil avgusta 1486 v Vipavi, v družini Herbersteinov, ki je bila takrat lastnik vipavskega gradu. Iz te družine izhaja še nekaj zgodovinarjem znanih ljudi. Brat Jurij je bil poveljnik vojske štajerskih deželnih stanov in je 1515 zatrl vseslovenski kmečki upor, v 18. stoletju pa je nek Herberstein bil ljubljanski škof. Herbersteini so bili lastniki Ptujskega gradu, kjer se še danes nahajajo nekateri njihovi osebni predmeti, med njimi tudi slika Žige Herbersteina.

Herberstein pravi sam, da je bila njihova družina revna. Oče Lenart je bil v cesarski službi, mati Barbara pa je izhajala iz rodu predjamskih gospodov. V šolo je Herberstein hodil najprej v Vipavi (to dokazuje, da je bila konec 15. stoletja v Vipavi šola), kjer se je tudi naučil slovenskega jezika, kar mu je kasneje koristilo na potovanju po Rusiji. Šolo je nadaljeval v šoli za mlade plemiče v Krki na Koroškem. 13-leten se je vpisal na dunajsko univerzo in s sedemnajstimi leti je že dosegel bakalauroat (to je najnižja stopnja akademske časti v zah. Evropi). Moral je biti nardarjen in marljiv, da je v tako kratkem času dosegel tako izobrazbo.

Po končanem študiju je bil nekaj časa v vojaški službi. Sodeloval je v avstrijsko - beneški vojni. Takrat (1508) je za nekaj časa prišla pod beneško oblast tudi Vipava. Zaradi vojaških uspehov je bil odlokovan in 1515 poklican v diplomatsko službo. Kot avstrijski diplomat je potoval po celi

Evropi. Bil je na Danskem, v Švici, Španiji, na Češkem, na Madžarskem, v Italiji in Turčiji ter kar 14-krat na Poljskem in 2-krat v Rusiji. Velik del svojega diplomatskega delovanja je posvetil obrambi pred Turki, ki so takrat ogrožali Evropo. Posredoval je pri porokah med evropskimi vladarskimi hišami, kar naj bil združilo Evropo v obrambi pred Turki.

Vtise s potovanj po Rusiji je strnil v delu Moskovski zapiski, ki ima v originalu latinski naslov RERUM MOSCOVITICARUM COMENTARII, ki so bili prvič natisnjeni 1549 v latinščini. Že takoj po izidu je delo doživelo velik uspeh in kmalu je prišlo do ponovnih izdaj in prevodov v druge jezike. Dolgo je bilo to delo edino, ki je takrat nezgno Rusijo vsaj nekoliko približalo Evropi.

Zadnja leta življenja je Herberstein delal na dunajskem dvoru, kjer je leta 1566 tudi umrl.

Ludvik Modest Golia v kratkem orisu Herbersteinovega življenja v slovenskem prevodu Moskovskih zapiskov pravi: "Prav za nas Slovence je pomenbno, da je Herberstein vipavski rojak. Ne morem sicer trditi, da se je imel za Slovenca, niti zakaj se je sploh imel. Na več mestih piše "mi Nemci", a tega ne moremo razumeti v narodnem pomenu, namreč le v političnem. Saj so bile takrat naše dežele v okviru Rimskega cesarstva nemške narodnosti, ki je združevalo mnoge narode. Uradni jezik je bil takrat še latinščina, kolikor je že ni spodrivala nemščina. Zato je bil tudi Herberstein mnogo bolj kos latinščini in se je vnjej tudi izražal. To priznava tudi sam v nemškem prevodu Moskovskih zapiskov, kjer pravi, da mu je prevajanje v nemščino delalo mnogo težav. Prav tam pa poudarja, da mu je slovenščina, ki se je je naučil v vavpavski šoli, izredno veliko pomagala in mu omogočila, da je Moskovske zapiske sploh napisal, kajti brez slovenščine, ki je podobna ruščini, bi ne bil razumel ruske govornice in bi ne bil mogel vprašati preprostega človeka o ničemer, kar ga je zanimalo. Zato imamo lahko Herbersteina za našega človeka, ki mu, kakor pri večini ljudi v onih časih sicer ni bil razvit narodni čut, a je spoštoval in zelo cenil naš jezik, ki ga je vezal na naš rojstvi kraj."

Zaradi vsega povedanega se mi zdi, da je prav, da smo se spomnili obletnice Herbersteinovega rojstva in tudi tako izvedeli nakaj več o zgodovini našega kraja.

LITERATURA:

Sigismund Herberstein: MOSKOVSKI ZAPISKI (prevod in opombe
Ludvik Modsest Golia), Državna založba
Slovenije 1951

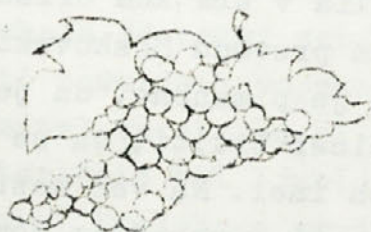
ZGODOVINA SLOVENCEV (več avtorjev), Cankarjeva založba 1979

LEKSIKON CANKARJEVA ZALOŽBE 1982

SPLOŠNA ENCIKLOPEDIJA

Judita Podgornik

Vipavska trgatav 86

Turističnemu društvu Vipava
in njegovim sotripnikom

želimo lepo vreme!

V I P A V S K A T R G A T E V 1986 : program
prireditvev, program prireditvev, program prireditvev, prog...

Sobota, 6. september 1986 ob 20. uri

Dvorec Zemono

Uvodna svečanost v Vipavsko trgatvev '86

Park dvorca Zemono

Mito Trefalt, Fridige Janeza Svetokriškega

Dare Ulaga, Fridige Primoža Trubarja

Koncertna dvorana

Uvodne besede Sergej Pelhan - predsednik Skupšine KSS

Kemal Gekić, Klavirski recital

Nedelja, 7. septembra 1986 ob 20. uri

Dvorec Zemono

Park dvorca Zemono

Baletni koncert - vrhunski domači in tuji baletni umetniki

(V primeru slabega vremena bo Baletni koncert v ponedeljek,
8. septembra 1986 ob 20. uri)

Ponedeljek, 8. septembra 1986 ob 20.30

Ajdovščina

Dvorana 1. slovenske vlade

Cristophoros, slovenski film. Predstavitev filmske ekipe.

Torek, 9. septembra 1986 ob 20.30

Goče

Fod vedrim nebom

Tistega lepega dne, slovenski film. Pogovor z režiserjem

Francem Stiglicem in igralcem Bertom Sotlarjem.

Torek, 9. septembra 1986 ob 20. uri

Vrhpolje

Stara cerkev

Slovenska pesem : revija pevskih zborov

Sreda, 10. septembra 1986 ob 20.30

Podnanos

Kulturni dom Janka Premrla - Vojka

Barillonova poržka. Dramski odsek Prosvetnega društva
Standrež.

Sreda, 10. septembra 1986 ob 20.30

Vipava

Pod vedrim nebom

Rdeče klasje : slovenski film

Četrtek, 11. septembra 1986 ob 18. uri

Vipava

Pod vedrim nebom

Ljudske pesmi in plesi : Akademska folklorna skupina
France Marolt, Ljubljana

Četrtek, 11. septembra 1986 ob 20. uri

Goče

Pod vedrim nebom

Trubadurji na Gočah: Slovenski kvintet trobil

Četrtek, 11. septembra 1986 ob 20. uri

Vipava

Pod vedrim nebom

Ljudske pesmi in plesi: Akademska folklorna skupina
France Marolt, Ljubljana

Četrtek, 11. septembra 1986 ob 20.30

Ajdovščina

Dvorana l. slovenske vlade

Vdovstvo Karoline Žašler : slovenski film

Nedelja, 14. septembra 1986

Vipava

Pod vedrim nebom

Vipavska trgatev '86

ob 8.uri Za vsakogar nekaj

ob 15.uri Promenadni koncert Goriškega pihalnega orkestra

ob 16.uri Koncert narodnozabavne glasbe, skupina

Ottavia Brajka

ob 17.30 Tombola

ob 19.uri Melodije sonca in morja. Tereza Kesovija

ob 20.uri Mladi za mlade, skupina Melanholiki

ob 20.30 Ples

Skupini Sok in Ottavio Brajko

Razstava in prodaja grozdja

Pokušnja vuhunskih mednarodnih vin

Goče se predstavljajo

Razstava in prodaja kmečkih jedi

Razstava in prodaja obrtniških izdelkov

Združenja obrtnikov Slovenije

Razstava in prodaja sirov Slovenskih mlekarn

Informacije: Dvorec Zemono, telefon : (065) 65-131

Petek, 12.septembra 1986 ob 11. uri

Vipava

Kinodvorana

Čuk na palici : Svetlana Makarovič

Petek, 12.septembra 1986 ob 16.uri

Vipava

Kinodvorana

Čuk na palici : Svetlana Makarovič

Petek, 12.septembra 1986 ob 19.30

Podraga

Kulturni dom

Večer zborovske pesmi : Moški pevski zbor Srečko Kosovel,
Ajdovščina

Petek, 12.septembra 1986 ob 21.30

Dvorec Zemono

Park dvorca Zemono

Pelinov med : Svetlana Makarovič

Sobota, 13. septembra 1986 ob 19.uri

Vipava

Vipavska cerkev

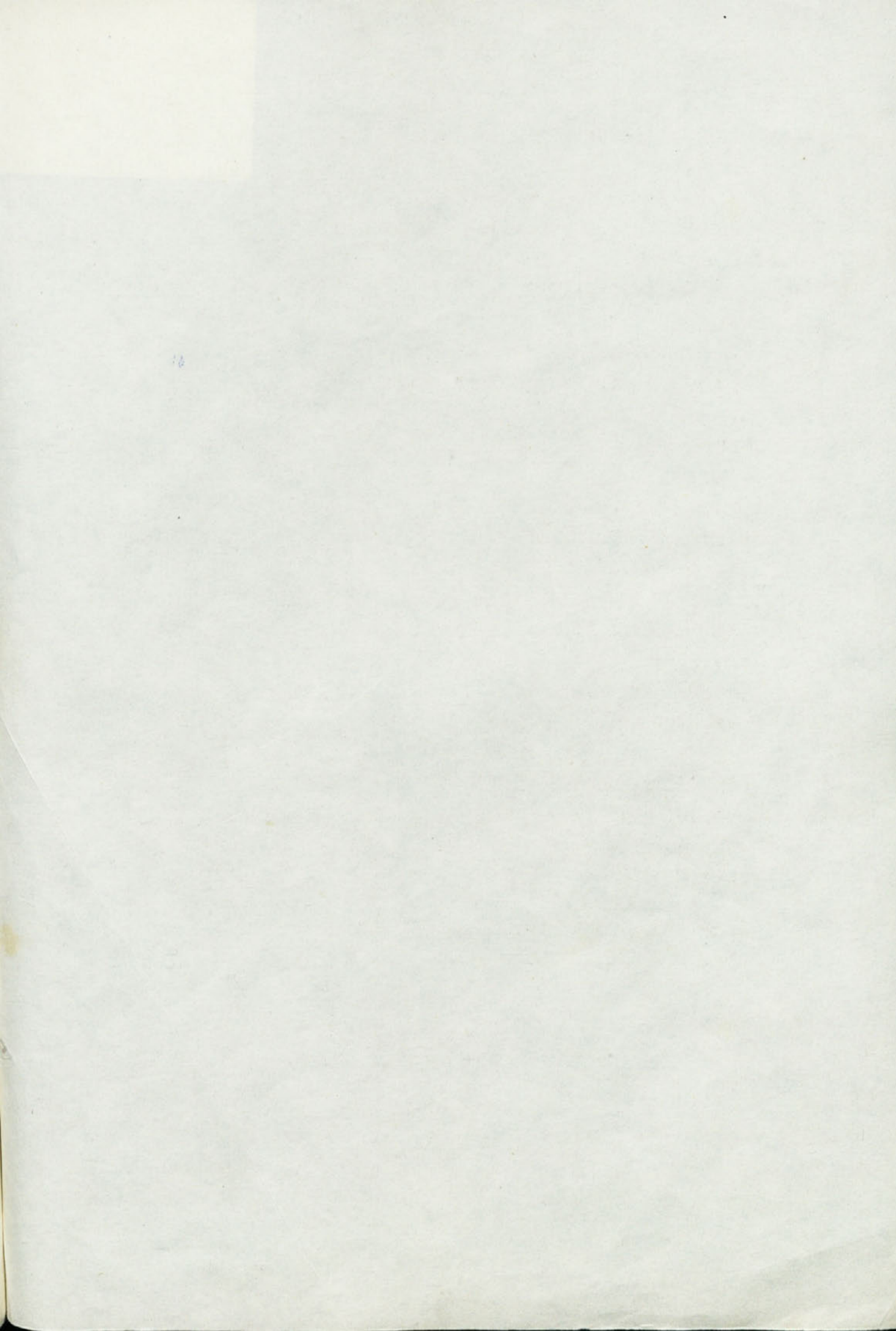
Pesem : Oktet Hoja, Ljubljana

Sobota, 13.septembta 1986 ob 20.uri

Vipava

Vipavski trg

Vipavska noč : Faraoni

ViPava

SP 0

VIPAUSKI

1986

352.9(497.12 Vipava)

0077968,5

LAPOIČEVA KNJIZNICA

COBISS